

Сув — бебаҳо неъмат

Сувсиз нафақат фаровонликни, балки кундалик ҳаётимизни ҳам тасаввур этиш қийин.

Бугунги кунда марказлашган тизим орқали аҳолига узлуксиз ва сифатли ичимлик суви етказиш бир мунча машаққат, меҳнат ва харажатларни талаб этади. Сувнинг бебаҳо неъмат эканлиги унинг нархи йўқ дегани эмас.

Сув ресурслари сувни ишлаб чиқариш ва марказлашган тармоқлар орқали истеъмолчиларга етказиб бериш жараёнида унга сарфланган харажатларни ҳисобга олган ҳолда муайян нархга эга бўлади. Пировардида, ичимлик суви бошқа истеъмол қилинадиган маҳсулотлар қаторида ўзининг нархига эга бўлади, яъни иқтисодчилар таъбири билан айтганда “товар” шаклига айланади.

Ўзбекистон ҳудудида ичимлик суви таъминотининг 65 фоизи ер ости ва 35 фоизи ер усти сув манбаларидан ишлаб чиқарилади.

Ичимлик суви истеъмоли учун тўланадиган нарх бугунги кунда тариф орқали белгиланади.

Т/Р	Ҳудудлар номи	2019 йил август ойдан					
		Ичимлик суви			Канализация хизматлари		
		аҳоли	бюджет ташкилотлари	бошқа улгуржи истеъмолчилар	аҳоли	бюджет ташкилотлари	бошқа улгуржи истеъмолчилар
	Ўртача тариф	796	1 739	1 854	491	980	1 000
1	Қорақалпоғистон Республикаси	1 000	3 300	3 300	830	2 300	2 300
2	Андижон вилояти	390	600	1 000	370	480	900
3	Бухоро вилояти	1 100	2 900	2 900	640	1 600	1 600
4	Жиззах вилояти	1 030	1 250	1 250	380	465	465
5	Қашқадарё вилояти	425	1 600	2 800	400	800	1 200
6	Навоий вилояти	1 100	3 300	3 300	1 000	2 800	2 800
7	Наманган вилояти	1 150	1 700	1 700	320	330	330
8	Самарқанд вилояти	980	2 000	2 000	550	950	950
9	Сурхондарё вилояти	620	720	720	430	430	430
10	Сирдарё вилояти	530	1 050	1 050	380	930	930
11	Тошкент вилояти	650	2 320	2 320	480	930	930
12	Фарғона вилояти	620	800	800	250	300	300
13	Хоразм вилояти	1 240	2 500	2 500	600	1 150	1 150
14	Тошкент шаҳри	310	310	310	250	250	250

Ичимлик суви ва кўрсатилаётган канализация хизматлари учун тарифлар Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 28 октябрдаги **“Товарлар (ишлар, хизматлар)га тартибга солинадиган нархлар (тарифлар)ни шакллантириш, декларация қилиш (тасдиқлаш) ва белгилаш ҳамда уларнинг қўлланилишини давлат томонидан назорат қилиш тартиби тўғрисида”**ги қарорида қўйилган талабларга мувофиқ шакллантирилади ва тасдиқланади.

Мазкур қарорга асосан, **нархларни тартибга солувчи орган** — Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва унинг топшириғи бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги,

вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари молия бошқармалари ҳисобланади.

Тарифларни қайта кўриб чиқиш зарурияти асосан ёқилғи-энергетика ресурслари тарифлари ошиши ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ёқилғи-энергетика ресурсларининг нарх ва тарифларини ўзгартириш тўғрисида” 2018 йил 30 июлдаги қарорига мувофиқ 2019 йил 15 августдан бошлаб электр энергияси, табиий ва суюлтирилган газ, автобензин ва дизель ёқилғиси чакана нархлари оширилиши белгиланган.

Шу билан бирга, сув таъминоти ва канализация хизматлари харажатлари таркибида электр энергияси 34 фоизни ташкил этишини инobatга олиб, сув таъминоти ва канализация хизматлари тарифларини қайта кўриб чиқиш зарурати туғилди.

Сув таъминоти корхоналарининг молиявий ҳисоботлари ва ҳисоб-китоб материаллари Молия вазирлиги, Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси

2019 йил август ойдан тасдиқланган тариф харажатларининг таркиби тўғрисида МАЪЛУМОТ												
№ т/р	Номланиши Худуд/корхоналар	Сув сотиш (реализация) ҳажми (минг м ³)	Жами харажатлар	Жами харажатларнинг улуши (млн. сўм)								Рента- беллик дара- жаси, %
				Ишлаб чиқариш ишчилари ва бошқарув ходимларининг иш ҳақи харажатлари ҚҚС билан		Электро- энергия		Амортизация		Молиявий фаолият бўйича харажатлар		
	Қорақалпоғистон Республикаси											
1.	"Туямўйин-Нукус" МСҚФБ	24 717,1	54 014	18 832	34,9%	12 026	22,3%	13 790	25,5%	166	0,3%	4,6%
	Анджон вилояти											
2.	Анджон вилояти "Сувоқава" ДУК	62 936,8	34 786	15 321	44,0%	5 299	15,2%	4 698	13,5%	1 967	5,7%	4,2%
	Бухоро вилояти											
3.	Бухоро вилояти "Сувоқава" ДУК	43 156,2	51 163	15 630	30,5%	9 038	17,7%	7 368	14,4%	4 173	8,2%	5,8%
	Жиззах вилояти											
5.	Жиззах вилояти "Сувоқава" ДУК	21 096,9	28 909	8 538	29,5%	7 785	26,9%	4 878	16,9%	1 752	6,1%	7,0%
	Қашқадарё вилояти											
6.	Қашқадарё вилояти "Сувоқава" ДУК	49 503,0	33 227	7 610	22,9%	12 200	36,7%	4 949	14,9%	3 005	9,0%	5,2%
	Навоий вилояти											
7.	Навоий вилояти "Сувоқава" ДУК	14 530,1	23 280	6 097	26,2%	1 565	6,7%	8 303	35,7%	1 403	6,0%	4,6%
	Наманган вилояти											
8.	Наманган вилояти "Сувоқава" ДУК	39 953,0	51 579	15 115	29,3%	29 081	56,4%	559	1,1%		0,00%	8,9%
	Самарқанд вилояти											
9.	Самарқанд вилояти "Сувоқава" ДУК	55 984,2	62 441	9 715	15,6%	21 745	34,8%	4 463	7,1%	11 043	17,7%	3,2%
	Сурхондарё вилояти											
10.	Сурхондарё вилояти "Сувоқава" ДУК	39 533,7	33 751	14 178	42,0%	8 169	24,2%	2 963	8,8%	1 646	4,9%	6,9%
	Сирдарё вилояти											
11.	Сирдарё вилояти "Сувоқава" ДУК	35 026,7	20 004	6 169	30,8%	6 751	33,7%	2 496	12,5%	815	4,1%	3,4%
	Тошкент вилояти											
12.	Тошкент вилояти "Сувоқава" ДУК	93 977,9	103 697	27 934	26,9%	50 092	48,3%	5 378	5,2%	2 687	2,6%	1,3%
	Фарғона вилояти											
14	Фарғона вилояти "Сувоқава" ДУК	99 265,2	63 537	17 996	28,3%	21 642	34,1%	9 611	15,1%	1 073	1,7%	4,3%
	Хоразм вилояти											
15.	"Туямўйин-Урганч" МСҚФБ ДУК	25 818,0	36 337	10 652	29,3%	8 861	24,4%	6 722	18,5%	305	0,8%	4,2%
	Тошкент шаҳар											
17.	"Сувсоз" ДУК	838 659,0	198 274	31 894	16,1%	88 814	44,8%	10 784	5,4%	11 347	5,7%	7,1%
	республика бўйича ўртача:	1 560 890,8	850 797,08	222 537,44	26,2%	288 956,1	34%	91 994,2	10,8%	42 444,2	5,0%	

Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳоқимликлари томонидан биргаликда кўриб чиқилиб, таҳлил натижалари бўйича тариф даражалари **ёқилғи-энергетика ресурслари тарифлари ўсишидан** бошқа таъсир кўрсатадиган қуйидаги омиллар ўзгаришини ҳисобга олган ҳолда, сув таъминоти ҳамда канализация хизматлари учун янги тариф даражалари шакллантирилди:

- иш ҳақи миқдори ўзгариши ҳисобига меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари ошиши;
- асосий воситалар бўйича амортизация ажратмалари суммаси кўпайиши, мукамал ва жорий таъмирлаш харажатлари ошиши;
- халқаро молия институтлари кредитларига асосий қарз ва фоиз шаклидаги харажатлар қайта кўриб чиқилиши;
- истеъмолчиларга етказиб бериладиган сув ва канализация хизматлари аниқлаштирилган ҳажмлари ва тариф даражаларига таъсир этадиган бошқа омиллар.

Бугунги кунда республикада ичимлик суви учун ўртача тарифлар аҳоли истеъмолчилари учун 796 сўм, бюджет ташкилотлари учун 1739 сўм ва бошқа улгуржи истеъмолчиларга 1854 сўм, канализация хизматлари эса ўртача аҳоли истеъмолчилари учун 491 сўм, бюджет ташкилотлари учун 980 сўм ва бошқа улгуржи истеъмолчиларга 1000 сўм ташкил қилади.

Шубилан бирга, ичимлик суви тарифлари хорижий давлатлар билан таққосланганда Ўзбекистонда энг арзон тариф белгиланганлигини кўришимиз мумкин.

Дания	Германия	Белгия	Голландия	Норвегия	Франция	Австрия	Швейцария	Англия	Швеция	Финляндия
3,48	2,97	2,87	2,54	2,44	2,43	2,28	2,19	2,06	2,04	1,88

Португалия	Италия	Испания	Эстония	Польша	Венгрия	Болгария	Гибралтар	Молдавия	Руминия	Туркия
1,64	1,59	1,5	1,36	1,34	1,26	1,05	0,95	0,94	0,94	0,86

Россия	Албания	Украина	Арманистон	Грузия	Беларус	Қозоғистон	Озарбайжон	Кирғизистон	Ўзбекистон
0,52	0,47	0,35	0,27	0,27	0,27	0,21	0,21	0,09	0,08

Бугунги ривожланиш асрида коммунал соҳада хорижий тажрибаларни қўллаш, замонавий технологияларни жорий қилиш, харажатларни камайтириш ҳамда тарифларни босқичма-босқич тушириш ишларини амала ошириш, ичимлик суви ва канализация хизматлари учун тариф даражаларини тўғри шакллантириш, тарифларнинг шаффофлигини таъминлаш ҳамда жаҳон тажрибасини қўллаш мақсадида Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги, Молия вазирлиги ва Жаҳон банки экспертлари билан биргаликда сув таъминоти ва канализация хизматлари учун тартибга солинадиган нархлар (тарифлар)ни шакллантириш, декларация қилиш (тасдиқлаш) ва белгилаш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида қарор лойиҳаси ишлаб чиқилди ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан 2019 йил 13 апрелдаги Қарори билан тасдиқланди.

Мазкур қарор орқали сув таъминоти корхоналарининг тўлиқ харажатларини қоплаш назарда тутилади, шунингдек, сув таъминоти ва канализация ташкилотларини ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш ишларини инobatга олади.

Мухтасар қилиб айтганда, ичимлик сувидан тежамкорлик билан фойдаланинг. Зеро, бу неъмат битмас-туганмас эмас. Жўмракка етиб келгунига қадар қанчадан-қанча меҳнат ва харажат сарф этилишини зинҳор ёддан чиқарманг!

Бекзоджон ШОЙИМОВ,
Уй-жой коммунал хўжалиги маблағларини бошқариш
ва тариф сиёсати бошқармаси бошлиғи ўринбосари